

CONTRIBUȚII PRIVIND STUDIUL DISTRIBUȚIEI ȘI DENSITĂȚII SPECIILOR GENULUI SYLVIA (SYLVIIDAE) PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

Andrei MUNTEANU, doctor în științe biologice,
Larisa BOGDEA, doctorandă,
Ludmila BUCIUCEANU, cercetător științific
Institutul de Zoologie al A.Ș.M.

Prezentat la 12 noiembrie 2007

Resume. The present study gives information on the density and distribution of the warblers (*Sylvia*, *Sylviidae*) in different habitat types (parks, forests, shrub lands, thickets). In Republic of Moldova there are 5 species of warblers, which have a decreasing density as follow *S. atricapilla*, *S. communis*, *S. borin*, *S. nisoria*, *S. curruca*. Variation density depends on vegetation domination. It was found that the higher level density of the *S. atricapilla*, is in the north part of our country.

INTRODUCERE

Spațiul dintre Nistru și Prut are o poziție favorabilă, fiind la interfeșța a trei regiuni biogeografice, constituie un areal benefic pentru floră și faună. Acest teritoriu dispune de diferite tipuri de ecosisteme, majoritatea dintre ele cu condiții prielnice pentru o diversitate mare a ornitofaunei. Păsările găsesc aici un mediu propice în perioada migrației, de cuibărire și dezvoltare până la maturitate. În această zonă sânt atestate 278 de specii de păsări,

constituind un bogat material de studiu pentru ornitologi și nu numai.

Cercetările ornitologice în Republica Moldova s-au efectuat diferențiat, și anume, unele specii s-au studiat mai detaliat, iar altele mai puțin, în ultima categorie fiind inclus și genul *Sylvia* (familia *Sylviidae*). Pe teritoriul Republicii Moldova se întâlnesc 5 specii: *S. atricapilla* (silvie-cap-negru), *S. communis* (silvie-de-câmp), *S. borin* (silvie-de-zăvoi), *Sylvia nisoria* (silvie-porumbacă) și *Sylvia curruca* (silvie-mică)[8].

Referiri mai vechi la aceste specii găsim și în monografia "Păsările Moldovei" (Averin, Ganea, 1970)[5]. Cercetări despre genul *Sylvia* s-au realizat în anii 80 ai sec. XX, unde sunt prezentate unele aspecte biologice și ecologice despre *Sylvia atricapilla* [3].

Din punctul de vedere al răspândirii zoogeografice, genul *Sylvia* după Stegmann (1938) se include în tipul faunistic vespaleartic. După D. Munteanu (1974) speciile *Sylvia atricapilla*, *Sylvia borin* - în tipul european, iar *Sylvia communis*, *Sylvia nisoria* și *Sylvia curruca* - în tipul european-turkestanic. Acesta fiind arealul de răspândire în general, există și elemente caracteristice fiecărei specii. Genul *Sylvia* se întâlnește în latitudinile medii ale Palearticului de vest și central, în zona temperată, limita de nord constituind zona boreală (în luna iulie, atunci când temperaturile medii sunt cuprinse între 17-32°C), se extind la est până la râul Lena și nordul Chinei, iar limita sudică până în nordul Iranului. Cel mai frecvent speciile genului *Sylvia* sunt întâlnite în zonele de șes, dar urcă până la altitudini de 1400-1500 în Caucaz și Alpi (nordul Italiei). Pentru *Sylvia communis* limita sudică este zona mediteraneană. P. Simeonov (1974) relatează că aceasta este specia dominantă în formațiunile vegetale *Carpineta orientalis* din Bulgaria.

Sylvia borin este singura specie care

Habitat preferat de cuibărit pentru *Sylvia borin* (parcul „La izvor”)

suportă condițiile mai reci ale zonelor temperate, cu temperaturi medii cuprinse între 12-28 °C. Pe teritoriul Angliei este întâlnită în zona fâșiiilor verzi de pe terenurile agricole, mici crânguri [6].

METODE ȘI MIJLOACE

Observațiile au fost realizate în diferite tipuri de biotopuri forestiere naturale și artificiale. Începând din anul 2000 acestea au fost efectuate sporadic, dar din 2006 s-au realizat periodic, acoperind toate sezoanele fenologice, în care speciile de silvii sunt prezente pe teritoriul Moldovei. Cercetările au fost efectuate cu ajutorul binoculului, folosindu-se metoda traseelor și a punctelor fixe de observație. Datele au fost prelucrate după formula lui Scheogolev:

$D = V/2WFL$, unde V – nr. de exemplare ale speciei; W – distanța de observare; F – coeficientul de activitate; L – lungimea traseului.

REZULTATE ȘI COMENTARII

Distribuția și habitatele preferate

Silviile sunt specii insectivore ce populează în special etajul arbuștilor din liziera și interiorul pădurii, însă pot fi întâlnite și în livezi, parcuri, tufișurile de la marginea drumurilor, sectoare izolate cu vegetație arbustivă și erbacee deasă și înaltă.

Chiar dacă toate speciile de silvii se includ în categoria păsărilor ce populează tufișurile, fiecare la rândul său prezintă o preferință pentru o anumită componență fitocenotică a biotopului.

Silvia-cap-negru preferă biotopurile forestiere de tipul pădurilor foioase, fâșiile de pădure protectoare și parcurile cu etajul arbustiv bine dezvoltat, evită plantațiile de conifere. După datele din literatură, în regiunea de nord a arealu-

Tufișuri de *Buxus sempervirens*, loc de cuibărit pentru *S. curruca* (Grădina Botanică)

Pui de *S. curruca*

lui se constată unele diferențe în componența floristică a habitatelor, acestea pot fi considerate ca adaptări la condițiile specifice oferite de biotop. A. Malcevskii (1959) a consemnat că în regiunea Sankt-Petersburg arborii preferați de către silvia-cap-negru sunt cei tineri de conifere, în special bradul și tufarii de mălin. D. Nankinov, (2000) relatează despre preferințele fitocenotice ale silviei-cap-negru din zona de sud a litoralului golfului Finic. Cuiburile au fost depistate în subarboretul de conifere (14), tufișurile de scoruș (10), spirea (4), mălin (3). În regiunea Belgorod silviile preferă arborii tineri de stejar, tei, arțar.

În Republica Moldova, în zona Codrilor Centrali arborii preferați de silvia-cap-negru, pentru fixarea cuibului, sunt cornul (52%), arborii mici, stejarul, arțarul-tătăresc, socul, păducelul. [4]

Observațiile recente le-am efectuat în diferite tipuri de biotopuri, cuprinzând întreg teritoriul: zona de nord – Staționarul de la Brânzeni; zona centrală – în Codrii Centrali la staționarul Peresecina și în pădurea naturală pe substrat stâncos de la Trebujeni; zona de sud – Codrii Tighecului și Flămânda. Din datele colectate și prezentate în figura nr.1, putem constata că densitatea speciei diferă de la un biotop la altul și în sectoare diferite ale aceluiași habitat, de exemplu în liziera și interiorul pădurii (Trebujeni, raionul Orhei, 2007). În liziera pădurii, ce se mărginește cu terenuri deschise și cu pâcuri sau crânguri de tufișuri, în care speciile predominante în etajul arborilor sunt gorunul (*Quercus petraea*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), salcâmul, porumbarul (*Prunus spinosa*), arțarul-tătăresc (*Acer tataricus*), păducelul (*Crataegus monogena*), densitatea atinge valorile de 22,4 per/ km².

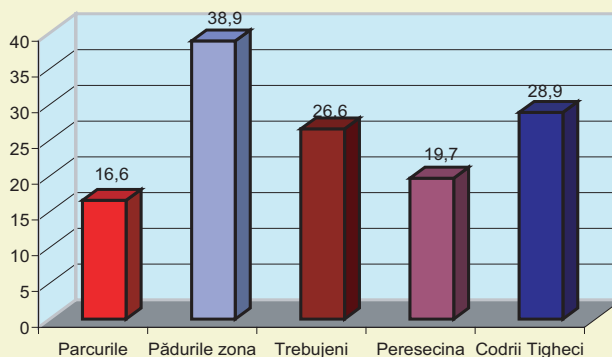

Figura 1. Densitatea medie (perechi/km) *S. atricapilla* din diferite biotopuri

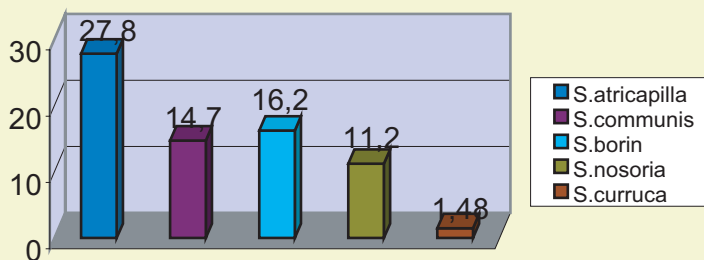

Figura 2. Densitatea medie (perechi/km) a speciilor genului *Sylvia* pe teritoriul Moldovei

Mal stâncos al râului Lopatic

Habitat preferat pentru *Sylvia borin*

În interiorul pădurii predomină asociațiile vegetale de stejar (*Quercus robur*) cu carpen (*Carpinus*), gorun și jugastru (*Acer campestre*), în etajul al doilea cornul (*Cornus mas*) și subarboretul speciilor menționate cu sânger și porumbrel. În aceste sectoare densitatea este de 35,2 per/km², ceea ce ne confirmă că silvia-cap-negru este o specie de pădure cu luminișuri și poienițe, necesitatea prezenței arborilor este pentru hrănire și în calitate de „loc pentru cântece”.

O densitate relativ mare se constată și în liziera pădurilor insulare din zona de nord, la Caracușeni, r. Briceni, pe malul stâncos, pădure petrofită cu specii dominante de stejar, cireș, frasin, paltin-de-câmp, cu subarboret și arbuști bine dezvoltate. Aici densitatea silviei-cap-negru este de 57,5 per/km². În interiorul pădurii insulare naturale de la Gordinești densitatea acestei specii este de 27,5 per/km².

Sylvia borin populează zăvoaiele și pajiștile de lângă ape, tufișurile de salcie și *Alnus incana* și desișurile de *Urtica dioica* (parcul „La izvor”, Chișinău), păducelul la înălțimea de 0,5-1m. Pe când *Sylvia nisoria* evită biotopurile umede, fiind întâlnită în fâșiile forestiere adiacente terenurilor agricole, drumurilor, căilor ferate, în livezile în care învelișul ierbos înalt (0,7-0,9m) este necosit (Lozova). În crângurile de vegetație arbustivă din cursul medial al Nistrului, cuiburile sunt amplasate pe tufe de măcieș (3 cuiburi, înălțimea între 0,6 și 1m), porumbar (2) și arbori mici de păr (1) și gutui (1). *Sylvia curruca* preferă sectoare cu conifere, îndeosebi arborii tineri, cuiburi fiind găsite pe tufe de *Buxus sempervirens* în asociații cu ienupăr și molid (Grădina Botanică, 2007). În liziera pădurii insulare naturală de la Flămânda, din sudul republicii, densitatea acestei specii este de 2,8 per/km².

Cea mai puțin pretențioasă este *Sylvia communis*, fiind întâlnită în vegetația

deasă, tufișuri, în perdelele forestiere de pe marginea drumurilor (s. Lozova, Codrii Centrali, 1999), liziera pădurii (Rezervația științifică „Plaiul Fagului”, 2007), pâlcuri de porumbar, păducel și măcieș (Caracușeni, r. Briceni, 2007) la aproximativ 100 m de pădure. Nu le întâlnim în sectoarele umbrite și întunecoase ale pădurii.

Conform cercetărilor efectuate în anii '80 [4], dintre silvii specia cu cel mai mare efectiv numeric este *Sylvia atricapilla* - oscilând între 2-101 perechi/km², în funcție de biotop, urmată fiind de *Sylvia communis* și *Sylvia borin*, - 4-35 și 4-68 perechi/km², respectiv. Mai puțin numeroase sunt *Sylvia nisoria* - 0,5-32 perechi/km² și *Sylvia curruca*, cu cel mai mic efectiv, de 1,48 perechi/km²[4].

Conform datelor prezentate în figura 1 și cele din anii 80 ai secolului trecut, constatăm că se menține aceeași ordine descrescătoare a densității speciilor.

Un factor care influențează efectivul populației este capacitatea de a-și crea căi accesibile spre resursele de hrană. Ornitologii Telleria și Perez-Tris (2007) au cercetat corelația dintre două tipuri diferite de habitate și accesibilitatea la resursele de hrană, studiile au constatat că în zonele cu tufișuri și arbuști indivizii se mișcau mai ușor și rapid printre ei, ceea ce nu s-a observat în pădure. Acesta este un argument în favoarea ipotezei conform căreia speciile de silvii preferă habitatele cu etajul arbustiv și subarboretul bine dezvoltat [7].

Cele mai potrivite fâșii ce oferă condiții prielnice de cuibărire pentru silvii sunt cele ce conțin specii de salcâm, arțar tătäresc, stejar, scumpie, porumbar, deoarece se dezvoltă bine etajul de arboret și tufari, unde de obicei silviile își amplasează cuibul, iar prezența arbuștilor fructiferi (păducel, soc, măceș) oferă condiții în perioada de migrație a silviilor.

CONCLUZII

1. Pe teritoriul Republicii Moldova cele 5 specii de silvii au o densitate în următoarea ordine descrescătoare: *S. atricapilla*, *S. communis*, *S. borin*, *S. nisoria*, *S. curruca*.

2. Densitatea speciilor de silvii diferă de la un biotop la altul și în sectoare diferite în cadrul lui, preponderență având în liziera pădurii insulare de la Caracușeni (57,5 per/km²) și sectoarele din interiorul pădurii petrofite de la Trebujeni (35,2 per/km²) și Gordinești (27,5 per/km²).

3. În Republica Moldova speciile de silvii preferă cornul, stejarul, ulmul, jugastrul, păducelul, cuiburile fiind amplasate pe lăstărișul acestor arbori.

4. Pentru mărirea efectivului de silvii, specii insectivore care au un rol însemnat în reglarea dăunătorilor vegetației silvice și culturilor agricole, este necesar de sădit, pe terenurile degradate, pâlcuri cu specii de arbori și arbuști, compuse din salcâm, arțar tătäresc, păducel, porumbrel, stejar.

BIBLIOGRAFIE

1. Аверин Ю. В., Ганя И. М. *Птицы Молдавии*, том 1, Кишинев, 1970, 240 с.
2. Нанкинов Д. Н. *О населении славковых птиц Петергофского парка Ленинградской области // Заповедна справав Украины*, том 6, 2000, стр. 51-59.
3. Курганова Т. Н. *Особенности экологии черноголовой славки в гнездовой период // Млекопитающие и птицы антропогенного ландшафта*, Кишинев, 1986, стр. 14-21.
4. Курганова Т. Н. *Распределение и численность славков в центральной части Молдавии // Всесоюзная 8 орнитол. конфер., Кишинев, 1981, с. 125.*
5. Малчевский А. С. *Гнездовая жизнь певчих птиц*. Ленинград, 1959, 280 с.
6. D. W. Snow, C. M. Perrins. *The birds of the west palearctic*, vol. 2, 1998, p. 1306-1320.
7. Jose Luis Telleria, Javier Perez-Tris. *Habitat effects on resource tracking ability: do wintering Blackcaps *Sylvia atricapilla* track fruit availability*, IBIS, 2007, vol. 149, p.18.
8. Munteanu A. I., Zubcov N. I. Cozari T. *Lumea animală a Moldovei*, vol. 3 „Păsări”, Chișinău, 2006, 220 p.